

Josef Walzel (1874 - 1948)

Nedělní škola a mládež v Grünbergu 1926 - bratr kazatel Josef Walzel stojící první zleva

Josef Walzel 20. 2. 1874 - ? 1948

Bratr kazatel Josef Walzel se narodil v Hohenbrücku u Trutnova. Kazatelskou službu vykonával v letech 1912-1926 v Grünbergu (Zielona Góra) ve Slezsku a v letech 1926 - 1928 v Broumově.

Neznáme okolnosti, za nichž baptisté založili sbor v roce 1902 v Grünbergu (Zielona Góra). Není známo, kolik jich bylo, ani kdo to byl. Možná by mohl na toto téma něco říct bratr kazatel Josef Walzel - jako člen tohoto sboru s nejdélší službou mezi těmi, kteří ve 20., 30. a 40. letech dvacátého století tvořili Radu starších tohoto sboru. Tato událost byla pravděpodobně zaznamenána v dokumentech mateřského sboru v Legnici. Aktuální zdroje archivu bohužel neobsahují žádné informace o tomto tématu.

bratr kazatel Josef Walzel 1926

Čtení historiografických studií o formování baptistických sborů v jihovýchodním Braniborsku a severním Dolním Slezsku v devatenáctém století nám umožňuje na základě zmínek obsažených ve zprávách misionářů a kolportérů věřit, že bratr Josef Walzel přišel do Zielony Góry nebo jejího okolí z jednoho ze tří středisek provádějících baptistickou misijní práci, tj. buď z Vratislavi, Legnice anebo především z Frankfurtu nad Odrou (ve zmíněných městech byli baptisté organizováni již v polovině 19. století).

Jak již bylo zmíněno výše, sbor v Zielonej Góře byl misijní stanicí baptistického sboru v Legnici, od kterého se mu dostávala pomoc a podpora, zejména v počátečním období misijní práce. O sboru v Grünbergu v době, kdy se ještě jednalo o misijní stanici, se nezachovaly žádné statistiky, například počet členů nebo počet křtů. Statistické údaje *Svazu baptistů v Německu* (*Annals of the Union of the Baptists of the Church in Germany*) ukazují situaci mateřského sboru v Legnici, ale bez uvedení

jednotlivých misijních stanic.

Pěvecký sbor v Zielona Góra 1928 – bratr Josef Walzel první zleva nahoře

V dokumentech archivů v Elstalu u Berlína je uvolněná zpráva (vzpomínka), kterou pravděpodobně vytvořil ve 20. letech 20. století Willy Radandt ze sboru v Legnici a ve které mimo jiné píše:

„... v Günbergu a v jeho oblasti žilo 100 věřících baptistů. Zielona Góra se nacházela na severu správního obvodu Legnice a byla obtížně dostupná z mateřského sboru. Z tohoto důvodu tam před první světovou válkou působil baptistický misionář (Missionsarbeiter) bratr Josef Walzel. Finančně se zelenogorský sbor živil vlastními příspěvky a dary; proto byla tato misijní stanice považována za samostatný sbor.“

* Grünberg. Am 10. Juli durften wir als Station unser 25 jähriges Bestehen feiern und als Gemeinde unseren ersten Geburtstag. Vormittags war die Feier zur Gründung der Gemeinde. Br. Ruhl-Breslau hielt die Festrede über Eph. 4, 1—16. Nachmittags vereinigten wir uns zur Jubiläumsfeier in der Aula des Lyzeums, die uns in entgegenkommender Weise von der Stadt unentgeltlich zur Verfügung gestellt worden war. Neben drei Ansprachen von Prediger Br. Walzel, Prediger Br. Ruhl und Unterzeichnetem kamen gut gesungene Gemischte und Männerchöre zum Vortrag. Wir hatten eine voll besetzte Aula und sind dem Herrn dankbar für den reichen Segen, den er uns an diesem Tage geschenkt hat. Als junge Gemeinde schauen wir froh in die Zukunft.
H. Herrmann.

Článek v časopisu Der Wahrheitszeuge č. 33 ze dne 14 července 1927 - Grünberg. Dne 10. července jsme směli jako misijní stanice oslavit 25. výročí a první narozeniny jako samostatný sbor. Dopoledne byla slavnost k založení samostatného sboru. Kázal bratr Ruhl-Breslau na text Efezkým 4,1-16. Odpoledne jsme se soustředili na slavnost jubilea v aule lycea, která nám byla díky vstřícnosti města propůjčena zdarma. Vedle tří proslovů br. kazatele Walzela, br. kazatele Stuhla a br. kazatele Herrmanna krásně zazpíval smíšený a mužský pěvecký sbor. Měli jsme plně obsazenou aulu a jsme Pánu vděční za bohaté požehnání, které nám v tento den daroval. Náš mladý sbor hledí radostně do budoucnosti. H. Herrmann.

Z výše uvedeného fragmentu lze předpokládat, že baptistická komunita v Grünbergu byla dostatečně vyspělá, takže v Legnici a Vratislavi byly požadavky baptistů z Grünbergu na nezávislost a formální transformaci misijní stanice na samostatný sbor brány vážně. Zde je popis oslav desátého výročí samostatnosti sboru v Grünbergu:

„Deset let baptistického sboru v Grünbergu. Ukázalo se, že 11. červenec 1937 byl pro sbor dnem zvláštních oslav. Pán historie a zároveň Pán své církve nám umožnil retrospektivní pohled ... na deset let jeho bohatého, oživujícího a požehnaného vedení. Již v časných ranních hodinách se věřící shromáždili z blízka i z dálky, aby se zúčastnili tiché oslavy. Naši komunitu představil br. Pavel Schiersch

Batr kazatel Josef Walzel, který zde sloužil čtrnáct let před oficiálním osamostatněním našeho sboru s Božím požehnáním vedl shromáždění, předsedal ranní slavnostní bohoslužbě. Br. Walzel, jasně představil úspěchy i nedostatky našeho sboru. Byla to také příležitost poznat ve světle Slova Božího

promarněné příležitosti a uvědomit si obdržené Boží dary. Hlavní slavnostní událostí bohoslužby byla Památka Večeře Páně. Plná vděčnosti a radosti se srdce bratrů a sester spojila s naším Pánem, který tak často požehnal našemu sboru svým požehnáním a projevy péče.

Děti z nedělní školy potěšily hosty radostnými písněmi a recitacemi. V předchozích letech dal Pán svou milost, že naše nedělní škola přináší spásu do srdcí mnoha dětí.

Aula střední školy Liceum Śeńskiego, ve které se uskutečňovala jubilejní shromáždění baptistického sboru v Grünbergu (např. 1937) /obecně ul. Licealna/

*Odpolední oslavy byly ve znamení ruky Páně plné požehnání. Náš sál byl zaplněn do posledního místa. Uvnitř byla nádherná výzdoba a přicházející lidé byli přivítáni nápisem „**Kdo je jako ty, mezi bohy, Pane? Kdo je jako ty, vznešený ve svatosti? Hrozný jsi ve slavných činech, zázračný Stvořiteli!**“ (2. Mojžíšova 15:11 a Lukáš 5:46).*

*Ve slavnostním kázání bratr kazatel Josef Walzel kázal na slova „**Jděte do hlubin a ponořte své síť pro úlovek**“. Díky kázání jsme si uvědomili, že v době bouří a strádání zůstalo Boží dílo v našem sboru nedotčeno. V dobách, kdy sbor neměl žádného stálého kazatele, tuto službu vykonávalo mnoho bratrů z našeho sboru. A ano, bratr Josef Walzel nám sloužil 14 let před smotatností našeho sboru, bratr Heinrich Hermann sloužil 4 roky po výše uvedené události, bratr Wilhelm Hinkelthein, 4 roky.*

Přes potíže se sbor během této doby rozrostl. Časem se pro nás stala vážným problémem naše modlitebna. Budeme muset opustit pronajaté prostory. Momentálně máme povoleno užívání budovy, ale jsme nuceni splnit určité přísné podmínky. Strádáme už mnoho let úspory, které by vám umožnily koupit si vlastní budovu. I dnes, v tento jubilejní den, jsme uspěli, věnujete pro tento účel dar ve výši 250 marek. Pán by rád otevřel srdce a oči mnoha lidí pro naše potíže. V našem společenství panuje radost.

Osvěžující byly pro nás scénky a hudba, které nám byly představeny. Přítomnost mnoha hostů z oblasti Zielona Góra se stala zdrojem radosti a povzbuzení. Dalším zdrojem povzbuzení bylo to, že jsme jako sbor dostali křestní roucha, velkou Bibli na kazatelnu a mnoho výtisků periodika „Hlas víry“. Dostáváme zprávy z misijních stanic, které kázané Slovo Boží přináší ovoce. Zielona Góra je mladá oblast s misí zaměřenou na budoucnost. Pro kraj Dolního Slezska se stala ústředním centrem rozvětvené oblasti misie. Kéž nám Bůh dá budoucí lidi připravené a zasvěcené pro misijní práci

*„Zde je důležité být věrný!
Zůstaňme nejpracovitějšími!
Neohlížejte se na zdráhající a zbabělce,
co opouštějí naše bojové řady“*

Zehn Jahre Gemeinde Grünberg

Der 11. Juli war für die Gemeinde ein besonderer Festtag. Der Herr der Geschichte und seiner Gemeinde gewährte uns einen Rückblick auf eine Zeit von zehn Jahren reicher, bewegter und gesegneteter Führung. In früher Morgenstunde versammelten sich die Geschwister von nah und fern zur stillen Wehestunde. In das Heiligtum der Gemeinde Jesu führte Br. P. Schierich die Versammlung, so daß es unseren Herzen bewußt wurde: "... und da ist Jesus Christ Priester und Verkünder aller seiner Diener!"

Br. J. Walzel, der 14 Jahre dem Werke vor der Gemeindegründung im Segen diente, leitete am Vormittag den Festgottesdienst. In eindrucksvoller Weise sprach Br. Walzel über das Soll und Haben der Gemeinde. Es gab dabei genug Gelegenheit, im Lichte des Wortes Gottes versäumte Aufgaben und empfangene Gnadengüter zu erkennen. Der Höhepunkt des Vormittags war die Feier des Herrnmahles. Voll Dankbarkeit und Freude verbanden sich die Herzen der Geschwister mit dem erhöhten Herrn, der so oft segnend und stärkend seine Gemeinde beglückte. Die Sonntagsschule erfreute alle Gäste mit frohen Liedern und schönen Gedichten. Unsere Sonntagsschule hat der Herr in den vergangenen Jahren gnädig heimgesucht mit der Rettung mancher Kinderherzen.

Die Festfeier am Nachmittag stand unter Gottes segnender Hand. Unser Saal war bis auf den letzten Platz gefüllt. In der Mitte des festlich geschmückten Raumes grüßte die Festversammlung das Gotteswort: „Herr, wer ist dir gleich unter den Göttern? Wer ist dir gleich, der so mächtig, heilig, schrecklich, löblich und wundertätig sei?“ In der Festpredigt wurde der Gemeinde das Jesuswort richtungweisend: „Fahre auf die Höhe!“ Der Festbericht ließ den sieghaften Ton durchklingen, daß auch in den Stürmen und bei den Schwierigkeiten die Gemeinde als das Werk des Herrn unverletzt und unzerstörbar bleibt. Viele Prediger des Bundes dienten in predigerloser Zeit dem Werk. Als Prediger standen dem Werke vor: Br. J. Walzel 14 Jahre

vor der Gemeindegründung, H. Herrmann vier Jahre seit der Gemeindegründung, W. Hinkelheln vier Jahre. Die Entwicklung der Gemeinde war trotz mancher Störungen immer vorwärtsschreitend. Eine große Not für die Gemeinde ist die Raumfrage. Der gepachtete Saal wird uns nach gewisser Zeit genommen. Augenblicklich ist uns der Saal unter drückenden Verpflichtungen zur Verfügung gestellt worden. Seit vielen Jahren sparen wir hier zum Eigenheim. Ungefähr Km. 250.— betrug unser Jubiläumsoffer für das Eigenheim. Möge der Herr noch manchem die Augen und das Herz öffnen für unsere Not!

In den Toren der Gemeinde herrschen Freude und Friede. Die schönen Darbietungen in Gesang und Musik waren erfrischend. Die rege Teilnahme der Allianzkreise unserer Stadt an diesem Feste bereitete uns viel Freude. Die Überreichung eines Taufmantels, der Kanzelbibel und „Glaubensstimme“ erhöhten die Festfreude allseitig. Unsere Stationen berichteten, daß an ihren Orten Gottes Wort wächst und nicht leer vor sein Angesicht zurückkehrt. Grünberg ist ein junges und zukunftsfrohes Missionswerk. Es ist für Niederschlesien ein Zentralpunkt für ein weitverzweigtes Missionsgebiet. Gott erhalte uns für die Zukunft missionsfreudige und opferbereite Menschen in seiner Gemeindeglied!

„Hier gilt es, Treue zu zeigen!
Laßt uns die Eifrigsten sein,
Nicht als die Trägen und Feigen
Flieh'n aus der Kämpfenden Reih'n!“

Siegfried Schmal.

Článek v časopisu Der Wahrheitszeuge č. 32 ze dne 8 července 1927 s popisem oslav 10 výročí samostatnosti sboru v Grünbergu se zmínkami o br. kazateli Josefu Walzelovi (viz text výše v předchozích odstavcích)

Prostřednictvím archivního bádání sestry Ester Herrmannové byl zrekonstruován nejen seznam pastorů, kazatelů a starších, kteří vedli sbor v Grünbergu, ale také některé podrobnosti o jejich životě.

Nejdéle sloužícím kazatelem (a nejdéle sloužícím členem sboru) byl bratr Josef Walzel, který sloužil a byl představitelem sboru vůči úřadům od první světové války až do roku 1924. V následujících letech pokračoval ve sboru jako jeden z jáhnů.

Z archivních pramenů polských a německých baptistů lze vyvodit, že bratr kazatel Josef Walzel byl v letech do první světové války baptistickým misijním pracovníkem v oblasti Grünbergu, kam byl zřejmě vyslán z jednoho z misijních středisek v Legnici, Vratislavi nebo ve Frankfurtu nad Odrou. V Grünbergu založil baptistickou misijní stanici, která byla časem finančně nezávislá na mateřském

sboru v Legnici a nakonec se osamostatnila (1927).

Bratr kazatel Josef Walzel zde sloužil do roku 1924, kdy ho ve službě vystřídal bratr kazatel Heinrich Herrmann, a on zůstává po dva roky diakonem sboru (jáhmem).

V roce 1926 odchází bratr kazatel J. Walzel do Broumova, kde do roku 1928 slouží jako kazatel německého baptistického sboru. Poté se vrací zpět do Grünbergu a dále slouží jako diakon sboru.

Po nástupu Adolfa Hitlera k moci v roce 1933 se situace baptistického sboru v Grünbergu ze strany úřadů zhoršuje.

Výraznou, ale zároveň tragickou postavou sboru v Grünbergu byl bratr kazatel Siegfried Schmal (1934-1938). Podle slov Ester Hoffmannové byl ceněn pro jeho důrazné, nekompromisní a Duchem naplněné hlásání Božího slova. Zároveň byl skvělým organizátorem. Tragédie situace bratra kazatele Siegfrieda Schmala spočívala v tom, že během nacistického období mu bylo svěřeno vést sbor.

V listopadu 1938 byl neočekávaně zatčen gestapem. Pastor Schmal žil ve Wąské ulici a sestra Ester, která se vracela domů ze školy, byla svědkem jeho zavlčení do auta gestapa. Úzkostliví členové sboru měli podezření, že příčinou uvěznění bylo udání blízkého přítele. Kruh jeho přátel si uvědomil, že kazatel je židovského původu. Boží prozřetelnost však neopustila rodinu Schmalových. Díky vroucím modlitbám bratrů a sester a zároveň díky intenzivnímu úsilí baptistického sboru a Baptistické Unie, byl br. Schmal zachráněn před dalšími represemi a koncem prosince 1938 byl z vazby propuštěn (na konci prosince 1938 byl pravděpodobně vykoupen úplatkem gestapu). Následujícího dne se svou rodinou opustil Německo a nakonec našel útočiště v Brazílii.

kazatel Siegfried Schmal s manželkou po odjezdu do Brazílie

Bratr kazatel Josef Walzel zůstal ve službě sboru v Grünbergu jako diakon až do konce druhé světové války. Sbor ve válečných letech procházel hlubokou krizí, do Wehrmachtu byli povolávání dospělí i

mládež, někteří ze strachu z persekucí opouštěli sborové společenství.

bratr kazatel Josef Walzel 1940

Po obsazení Dolního Slezska Rudou armádou mnoho Němců opouštělo tuto oblast a mířilo do vnitrozemí Německa. Vysídlení neminulo ani bratra kazatele Josefa Walzela. Ve věku 69 let i on opustil Dolní Slezsko. Jako blízký přítel rodiny Hoffmannů a jejich soused z ulice Grunwaldzka s nimi v létě 1945 odešel z města Zielona Góra do Německa. Zemřel v roce 1948 ve městě Luckau (Lužice).

I přes relativně krátkou epizodu služby bratra kazatele Josefa Walzela v baptistickém sboru v Broumově, je jeho život a služba pro české baptisty významná. Ukazuje nám souvislosti jeho misijní a kazatelské činnosti v baptistickém sboru v Grünbergu s vývojem počátků baptistické misie na Broumovsku a posléze i vlivem na založení prvního českého baptistického sboru v Praze. Vliv německých baptistických misionářů, působících ve Slezsku, na baptistické hnutí v Českých zemích byl v té době rozhodující.

Zdroj:

Byly využity zdroje nacházející se v archivu v Elstalu – *Archiv der Bund Ewangelisch – Freikirchlicher Gemeinden in Deutschland in Elstal* (tzv. „Oncken Archiv“) nebo v dokumentech *Archiwum Państwowego miasta Zielona Góra*

1. „*Jahresbuch*“ z let 1927 – 1939 – statistické ročníky *Unii Zborów Baptystów w Niemczech*
2. „*Wahrheitszeuge*“ z let 1927 – 1939 – časopis *Unii Zborów Baptystów w Niemczech*
3. Rudolf Donat – „*Wie das Werk begann*“
4. Rudolf Donat – „*Das wachsende Werk*“, vyd. J. G. Oncken Verlag Kassel
5. výkresy a skici z dokumentů *Policji Budowlanej* nacházející se v *Archiwum Państwowym miasta Zielona Góra*
6. Vzpomínky sestry *Miłosierdzia Wspólnoty Diakonijnej „Bethel”* – Esther Hoffmanové
7. Text využívá fotografie z vlastní sbírky a fotografii auly Střední školy (Lycea) ze sbírky Muzea regionu Lubuskie
8. Materiály o sboru v Grünbergu sebral a zpracoval Bernard Konieczny ve spolupráci s kazatelem baptistického sboru K.Ch.B. v Zielonej Górze – Mariusza Sochy.

[Štěpán Křivánek](#)

Článek je součástí [Baptistické encyklopedie](#) a je průběžně doplňován a aktualizován.

Poslední aktualizace 13. 2. 2021

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté – Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sbor](#)